

Soru-Cevap

Kocası Ölen Nişanlı Kadının İddeti

Malik Salim’e ve Ebu Bekir El-Fukaha’ya

Malik Salim’in sorusu:

Şeyhim affedersiniz, izninizle bir sorum olacaktı: Nişanlı kadının kocası öldüğünde, onun için iddet var mıdır? Nişanlısının varisi olur mu? Allah sizi, bizim adımıza tüm hayırla mükafatlandırın.

Ebu Bekir el-Fukaha’nın sorusu:

Allah Şeyhimizi mükafatlandırın. İddet zifaf ile mi yoksa sadece akdin imzalanmasıyla mı sabit olur? Çünkü herhangi bir nedenden dolayı zifafın olmadığı boşanma davaları oluyor. Bu durumda iddet süresi aynı mıdır?

Cevap:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

İki soru birbirine yakın olduğu için, Allah’ın izniyle ikisine birlikte cevap vereceğiz:

1- Sorudaki nişanlılıktan kasıt, erkeğin kadına evlenme teklif ettiği ve evlilik için ön rızasının gerçekleştiği ancak henüz evlilik akdinin tamamlanmadığı, yani bazılarının ilgili şerî hükümlere göre icab ve kabulün olmadığı “İmlak-evlendirme” olarak adlandırdığı şeyin tamamlanmadığı kadın ise... Eğer sorudaki nişanlılıktan kasıt, bazı İslam ülkelerinde yaygın olan bu nişanlanma durumuysa yani evlilik için ön rızasının olduğu ancak evlilik akdinin olmadığı bu nişanlanma durumuysa... Bu durum evlilik sayılmayacağı gibi nişanlı kadın da eş sayılmaz ve nişanlı olan erkek için bir yabancıdır. Dolayısıyla onunla halvette (yalnız) kalması ve onun karşısında avretinden herhangi bir yerini açması doğru değildir... Dolayısıyla da evlilik akdinden kaynaklanan iddet, mehir, miras ve benzerleri gibi etkilerden hiçbirisi bu anlamdaki nişanlı kadının üzerine terettüp etmez...

2- Ama sorudaki nişanlılıktan kasıt, nişanlı (talip) olan erkeğin şerî nikah akdiyle evlendiği kadın ise o zaman o erkeğin şerî olarak eşi olur ve fıkıh kitaplarında açıklanan ayrıntılara göre olan etkiler şerî nikah akdinin üzerine terettüp eder. Allah’ın izniyle bunlardan bazılarını aşağıdaki noktalarda açıklayacağız.

3- Kocası, kendisiyle zifaf gerçekleşmeden, yani kendisiyle nikah akdi yapıldıktan sonra ve zifaf gerçekleşmeden önce ölen kadına, kocasının ölümünden dolayı şerî iddet süresi gerekir ki bu da Allahu Teala’nın şu kavlinde dolayı dört ay on gündür: وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا “Sizden ölenlerin, geride bıraktıkları eşleri, kendi başlarına (evlenmeden) dört ay on gün beklerler.” [Bakara 234] Nitekim Tirmizi ve diğerlerinden şöyle rivayet edildi: İbn Mesud’a, bir kadınla hiçbir mehir tayin etmeden evlenen ve ölünceye kadar onunla zifafa girmeyen bir adam hakkında soruldu. Bunun üzerine İbn Mesud şöyle dedi: “O kadının kendi seviyesindeki kadınlar kadar mehir alma hakkı vardır. Ne eksikliğini, ne de daha fazlasını alabilir. **iddet beklemesi gerekir** ve mirastan pay alma hakkı da vardır.” Bunun üzerine Makil İbn Sinan el-Eşcai kalktı ve şöyle dedi: Allah’ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Berva Binti Vaşık hakkında senin verdiğin şekilde hüküm vermişti. İbn Mesud, bundan dolayı sevindi... Ebu İsa, İbn Mesud’un hadisi, Hasen sahih hadistir dedi.

Aynı şekilde bu kadın, ölen kocası kendisiyle zifafa girmemiş olsa bile ona varis olur. Bu da Allahu Teala’nın şu kavlinde dolayıdır: وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ

الرُّبُعَ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ
الرُّبُعَ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ
“Yapacakları vasiyetten ve borçtan sonra eşlerinizin, eğer çocukları yoksa, bıraktıklarının yarısı sizindir. Çocukları varsa bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Çocuğunuz yoksa, sizin de, yapacağınız vasiyetten ve borçtan sonra, bıraktığınızın dörtte biri onlarındır (zevcelerinizindir). Çocuğunuz varsa, bıraktığınızın sekizde biri onlarındır.” [Nisa 12] Ve yukarıda zikredilen İbn Mesud’un hadisinden dolayıdır.

4- Nikah akdinden sonra ve zifafa girmeden önce kocası tarafından boşanan kadın, kocası vefat eden kadının iddetiyle ilgili hükümlerinde ihtilaf vardır. Şayet zifafa girmeden önce boşanmışsa, Allahu Teala’nın şu kavlinden dolayı onun için mutlak olarak iddet yoktur: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَاحًا جَمِيلًا
“Ey iman edenler! Mümin kadınları nikâhlayıp da, henüz zifafa girmeden onları boşarsanız, onları sayacağınız bir iddet süresince bekletme hakkınız yoktur. O halde onları (bir bağışla) memnun edin ve onları güzel bir şekilde serbest bırakın.” [Ahzab 49]

Hakkında ihtilafın olduğu duruma gelince; boşanmadan ve zifafa girmeden önce karısıyla yalnız (halvette) kalma durumu meydana gelmişse, bazı fakihlere göre bu halvet aynı şekilde iddeti gerektirir. Şimdi size, halvet konusu hakkında bazı fikhî görüşleri aktaracağım:

- İbn Kudâme’ye ait olan el-Muğni’de şöyle geçmektedir: (-Rahımehullah- mesele hakkında şöyle demiştir: Şayet adam karısını, onunla halvette bulunduğu halde boşarsa, o kadının iddeti, boşadığındaki hayız dışında üç hayız dönemidir.) Bu meselede üç bölüm vardır: Birinci bölüm: İddet, kendisiyle zifafa girmemiş olsa bile kocası kendisiyle halvette kalmış her kadına farzdır. Bunun zifaftan sonra boşanmış kadına vacip olduğu noktasında ilim ehli arasında bir ihtilaf yoktur. Ama kadınla halvette kalmış, onunla zifafa girmemiş, sonra da boşanmışsa, Ahmed’in mezhebine göre o kadın üzerine iddet farzdır.

(İmam Ahmed ve el-Esrem, kendi isnadlarıyla Zürâre İbn Evfâ’nın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hulefa-i Raşidin, (avret yerinin) örtüsünü gevşeten ve kapıyı kapatan kimseye mehrin ve iddetin vacip olduğuna hükmetmişlerdir. Aynı şekilde el-Esrem, el-Ahnef’den, Ömer’den, Said İbn Müseyyeb’den, Ömer’den ve Zeyd İbn Sabit’ten rivayet etmiştir.)

Yine bu, Hulefa-i Raşidin, Zeyd ve İbn Ömer tarafından da rivayet edilmiştir. Ayrıca Urve, Ali İbn Hüseyin, Atâ, ez-Zührî, el-Evzâî, İshak, rey sahipleri (Ashabu’r Rey) ve Şafii eski görüşünde de bunu söylemiştir.

- Şafii yeni (görüşünde) şöyle demiştir: Allahu Teala’nın şu kavlinden dolayı o kadına iddet yoktur: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا
“Ey iman edenler! Mümin kadınları nikâhlayıp da, henüz zifafa girmeden onları boşarsanız, onları sayacağınız bir iddet süresince bekletme hakkınız yoktur.” [Ahzab 49] Bu nâstır. Çünkü kadının zifafa girmeden boşanması, onunla halvette kalmayan kimseye benzemektedir.

Sonuç olarak kadın, zifafa girmeden boşanmışsa, onun için iddet yoktur. Ancak şayet kocası onunla halvette (yalnız) kalmışsa, yani kocanın kadınla bir odada kaldığı ve tek başlarını kapıyı üzerlerine kapattıkları sabit olmuşsa, bu durumda İmam Ahmed’e göre kadın için iddet gerekir.

Umarım bu cevap yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah’tır.

**Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta**

**H. 16 Zilkâde 1441
M. 07/07/2020**

Cevaba, Emir’in aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4051/>